

DITA BOTËRORE E FILOZOFISË
KONFERENCA E **XIV** NDËRKOMBËTARE
FILOZOFIA E LËVIZJES

Dita Botërore e Filozofisë

Konferenca e XIV Ndërkombëtare

FILOZOFIA E LËVIZJES

Prishtinë | 16 nëntor 2023 | 10:00 | Fakulteti Filozofik | kati 1, salla 101

World Philosophy Day

XIV International Conference

PHILOSOPHY OF MOVEMENT

Pristina | November 16th 2023 | 10:00 | Faculty of Philosophy | 1st floor, hall 101

Filozofia e lëvizjes

Çfarë është lëvizja? Si e përceptojmë ne lëvizjen? Cila është marrëdhënia midis lëvizjes dhe kohës? Cila është marrëdhënia midis lëvizjes dhe ndryshimit? Cila është marrëdhënia lëvizjes dhe shkakësisë? Filozofët i kanë hetuar këto pyetje nga këndvështrime të ndryshme, duke përfshirë metafizikën, epistemologjinë, etikën dhe estetikën. Disa filozofë kanë argumentuar se lëvizja është thelbësore për natyrën e realitetit, ndërsa të tjerë kanë pohuar se lëvizja është një iluzion i krijuar nga përceptimet tona.

Teoria e lëvizjes e Aristotelit është një nga shqyrtimet më të hershme dhe më me ndikim të problematikës së lëvizjes në filozofinë perëndimore. Ai ka argumentuar se lëvizja shkaktohet nga potencialiteti i një objekti për t'u aktualizuar në një mënyrë të caktuar. Descartes i ndau dy lloje të lëvizjes: ndryshimet kualitative (të tilla si ndryshimi i ngjyrës ose temperaturës) dhe lëvizjen lokale (lëvizja e objekteve nëpër hapësirë). Ai argumentoi që mendja dhe trupi ndërveprojnë nëpërmjet lëvizjes. Kanti argumentoi se lëvizja është një kusht i domosdoshëm për përvojën tonë të kohës dhe hapësirës. Ai bëri dallimin midis lëvizjes që shkaktohet nga forcat e jashtme dhe lëvizjes që është e shkaktuar nga impulset e brendshme të organizmit. Merleau-Ponty theksoi rëndësinë e lëvizjes në përvojën tonë trupore të botës. Ai argumentoi se lëvizja nuk është vetëm një fenomen fizik, por gjithashtu një përvojë e trupëzuar subjektive. Deleuze zhvilloi një filozofi lëvizjeje që theksonte rëndësinë e rrjedhave, ritmeve dhe intensiteteve në krijimin e formave të reja të jetës dhe mendimit. Këto janë vetëm disa shembuj të filozofëve që kanë dhënë kontribut të rëndësishëm në filozofinë e lëvizjes. Figura të tjera të rëndësishme në këtë fushë përfshijnë Henri Bergson, Martin Heidegger, Alfred North Whitehead, etj.

Filozofia e lëvizjes mund të hedhë dritë mbi natyrën e trupëzuar të përvojës njerëzore, duke përfshirë përvojën e sëmundjes, aftësisë së kufizuar dhe plakjes. Duke shqyrtuar rolin e lëvizjes në formësimin e përceptimeve dhe ndërveprimeve tona me botën, ne mund të kuptojmë më mirë përvojat e individëve që mund të përballen me kufizime ose sfida në lëvizjet e tyre.

Nëpërmjet filozofisë së lëvizjes, ne bëhemi të vetëdijshëm për implikimet etike të formave të ndryshme të ndërhyrjes mjekësore, duke përfshirë operacionet, protezat dhe farmaceutikët. Duke eksploruar mënyrat në të cilat lëvizja ndërthuret me identitetet, dëshirat dhe aftësitë tona, filozofët mund të na ndihmojnë neve të mendojmë në mënyrë më kritike për përfitimet dhe rreziqet e mundshme të këtyre ndërhyrjeve.

Filozofia e lëvizjes mund të na ndihmojë të reflektojmë mbi dimensionet etike të çështjeve të tilla si çasja në kujdesin shëndetësor dhe drejtësia sociale. Duke shqyrtuar faktorët socialë dhe politikë që formësojnë lëvizjet tona dhe mundësitë tona për lëvizje, filozofët mund të ndihmojnë për të identifikuar dhe sfiduar format e pabarazisë dhe diskriminimit që ndikojnë në shëndetin dhe mirëqenien tonë.

Tema si: Lëvizja, Trupëzimi dhe Filozofia e Trupit; Etika e Lëvizjes dhe Shëndetit, Politika e Lëvizjes: Drejtësia Sociale dhe Trupi; Poetika e Lëvizjes: Lëvizja dhe Estetika; Ecja, Vrapimi, Vallëzimi: Fenomenologjia dhe Filozofia e Lëvizjes; Rimendimi i Lëvizjes: Përspektivat e reja nga Filozofia dhe Shkenca; Lëvizja dhe Teknologjia: Perspektiva Ndërdisciplinare mbi Prostetikën, Robotikën dhe Realitetin e Shtuar; Filozofia e Sportit dhe Aktivitetit Fizik; Migrimet dhe Identiteti; Lufta, Zhvendosja Masive: Një teori e re/e vjetër e Lëvizjes; Natyra në lëvizje; ilustroni disa nga dilemat dhe diskutimet kryesore të lëvizjes sot.

Philosophy of movement

What is movement? How do we perceive movement? What is the relationship between movement and time? What is the relationship between movement and change? What is the relationship between movement and causality? Philosophers have explored these questions from various perspectives, including metaphysics, epistemology, ethics, and aesthetics. Some philosophers have argued that movement is essential to the nature of reality, while others have claimed that movement is an illusion created by our perceptions.

Aristotle's theory of movement is one of the earliest and most influential discussions of the issue of movement in Western philosophy. He argued that movement is caused by the potentiality of an object to be actualized in a certain way. Descartes divided movement into two types: qualitative changes (such as changes in color or temperature) and local motion (the movement of objects in space). He argued that the mind and body interact through movement. Kant argued that movement is a necessary condition for our experience of time and space. He distinguished between movement caused by external forces and movement caused by the internal impulses of the organism. Merleau-Ponty emphasized the importance of movement in our bodily experience of the world. He argued that movement is not only a physical phenomenon but also a subjective embodied experience. Deleuze developed a philosophy of movement that emphasized the importance of flows, rhythms, and intensities in creating new forms of life and thought. These are just a few examples of philosophers who have made significant contributions to the philosophy of movement. Other important figures in this field include Henri Bergson, Martin Heidegger, Alfred North Whitehead, and more.

The philosophy of movement can shed light on the embodied nature of human experience, including experiences of illness, disability, and aging. By examining the role of movement in shaping our perceptions and interactions with the world, we can better understand the experiences of individuals who may face limitations or challenges in their movements.

Through the philosophy of movement, we become aware of the ethical implications of various forms of medical intervention, including surgeries, prosthetics, and pharmaceuticals. By exploring how movement intersects with our identities, desires, and abilities, philosophers can help us think more critically about the benefits and potential risks of these interventions.

The philosophy of movement can also help us reflect on the ethical dimensions of issues such as access to healthcare and social justice. By examining the social and political factors that shape our movements and our opportunities for movement, philosophers can help identify and challenge forms of inequality and discrimination that affect our health and well-being.

Topics such as: Movement, Embodiment, and the Philosophy of the Body; Ethics of Movement and Health; Politics of Movement: Social Justice and the Body; Poetics of Movement: Movement and Aesthetics; Walking, Running, Dancing: Phenomenology and the Philosophy of Movement; Reimagining Movement: New Perspectives from Philosophy and Science; Movement and Technology: Interdisciplinary Perspectives on Prosthetics, Robotics, and Augmented Reality; Philosophy of Sport and Physical Activity; Migrations and Identity; War, Mass Displacement: A New/Old Theory of Movement; Nature in Motion; illustrate some of the key dilemmas and discussions of movement today.

Agjenda e konferencës FILOZOFIA E LËVIZJES

16 nëntor 2023, Fakulteti Filozofik, **Kati 1, sala 101**

09:30 – 10:00 **Regjistrimi i pjesëmarrësve/eve dhe shërbimi me kafe/çaj**

10:00 – 10:30 **Fjalë përshëndetëse**

Prof. Ass. Dr. Valon Leci – Shef i Departamentit të Filozofisë
Prof. Asoc. Dr. Hasnije Ilazi – Shoqata e Filozofëve të Kosovës
Prof. Asoc. Dr. Dashamir Berxulli – Dekan i Fakultetit Filozofik
Prof. Dr. Qerim Qerimi – Rektor i Universitetit të Prishtinës

Ndarja e mirënjohjeve

10:30 – 11:00 **Paneli i parë**

Prof. Dr. Muhamedin Kullashi, AShAK

Ekzistenca midis lëvizshmërisë dhe prehjes

Prof. Asoc. Dr. Marita Brčić Kuljiš – University of Split

Is there a Right to Freedom of Movement?

11:00 – 11:15

Diskutim

Kryesues: Prof. Ass. Dr. Gëzim Selaci

11:15 – 11:45

Paneli i dytë

Prof. Asoc. Dr. Ag Apolloni – Universiteti i Prishtinës

Lëvizja dhe korniza të 'Apocalypse Now'

Jan Defrančeski (PhD. Cand) – University of Zagreb

Rethinking Arne Næss' Gestalt Ontology:

Motion and the Law of Common Fate

11:45 – 12:00

Diskutim

Kryesues: MA. Nehat Sadiku (PhD Cand.)

12:00 – 13:30

Pauzë dreke

Agjenda e konferencës FILOZOFIA E LËVIZJES

16 nëntor 2023, Fakulteti Filozofik, **Kati 0, sala 014**

13:30 – 14:00

Tregime bjeshkatore dhe diskutim

Agim Kajtazi – Shoqëria Bjeshkatore ‘Maja’

Bjeshka më shumë se dritëhije: kur levizja bëhet përjetim

14:00 – 14:30

Paneli i tretë

Prof. Dr. Bekim Baliqi – Universiteti i Prishtinës

Filozofia e ecjes dhe reflektimit mbi natyrën dhe njeriun

MA. Sc. Albert Mecini (PhD Cand.) – Universiteti i Prishtinës

Sporti si konstantë stabilizimi dhe rehabilitimi social në gjendje të krizës

14:30 – 14:45

Diskutim

Kryesues: MA. Taulant Gashi (PhD Cand.)

14:45 – 15:15

Paneli i katërt

Prof. Asoc. Dr. Arsim Canolli – Universiteti i Prishtinës

Fenomenologjia e tfillimit: disa bubërime etnografike mbi kulturën e lëvizjes

**Prof. Dr. Adriana Anxhaku & MSc. Klara Sula
Universiteti i Tiranës**

Qyteti si gjendja e banorëve të tij në lëvizje brenda hapësirës publike e private

15:15–15:30

Diskutim

Kryesues: BA. Zjarr Bujari

15:30–16:00

Pauzë për kafe/çaj

16:00–16:40

Prezantimi 1

Distinguished Prof. Nick Huggett, University of Illinois, Chicago

Illusions are not what they seem

16:40–17:00

Diskutim

Kryesues: MA. Lekë Nikollbibaj (PhD Cand.) Ass.

17:00–18:00

Prezantim/Keynote:

Distinguished Prof. Thomas Nail – University of Denver

Movement and the Birth of Chaos

18:00–18:30

Diskutim

Kryesues: MA. Lekë Nikollbibaj (PhD Cand.) Ass.

Përmbyllja

19:30

Darka

Muhamedin Kullashi

Akademia e Shkencave dhe e Arteve të Kosovës
Academy of Sciences and Arts of Kosovo

The existence between movement and repose

In Friedrich Nietzsche's research on the relationships between philosophy and history, the vision of the "eternal transformation" of human laws and ideas stands out. This idea of transformation offers a new perspective on the interpretations that viewed the history of societies as determined by fixed rules of customs and traditions. The morality of these customs created the belief that the entire inner world of man was fixed with "eternal mechanisms of necessity." In this context, mythological tales and fables about fairies encouraged a sense of wonder and a tendency to be amazed, alleviating fatigue from the rules and eternity.

Meanwhile, the perspective on eternal transformation will be shaken by the discoveries of modern science that there are things that are enduring through time and are the cause of ever-new discoveries. Thus, in Nietzsche, we encounter the confrontation of research on the forms of movement with those on rules and eternity. An important aspect of this confrontation between these two views has to do with philosophy as the "art of transfiguration," which deals with the "perpetual transformation of all that we are."

Ekzistenca midis Lëvizshmërisë dhe prehjes

Në kërkimet e Friedrich Nietzsches mbi raportet midis filozofisë dhe historisë shquhet vizioni mbi « transformimin e përjetshëm » të ligjeve dhe ideve të njeriut. Kjo ide e transformimit, e fut një këndvështrim të ri në raport me përfytyrimet të cilat e shikonin historinë e shoqërive si të përcaktuara nga rregullat fikse të adeteve dhe zakoneve. Moraliteti i këtyre zakoneve krijonte bindjen se e tërë bota e brendshme e njeriut ishte fiksuar me « mekanizmat e përjetshme të domosdosisë së çelënikët ». Në këtë kontekst rrëfimet mitologjike dhe fabulat për zanat nxitnin një kënaqësi dhe prirje për t'u çuditur e mrekullar duke zbutur lodhjen nga rregullat dhe përjetësia.

Ndërkaq, pikëshikimi mbi transformimin e përjetshëm do të lëkundet me zbulimet e shkencës moderne se ka gjëra që janë të qëndrueshme në kohë dhe që janë shkak i zbulimeve përherë të reja. Kësisoj, te Nietzsche hasim ballafaqimin e kërkimeve mbi trajtat e lëvizjes me ato mbi rregullat dhe përjetësinë. Një aspekt i rëndësishëm i këtij ballafaqimi të këtyre dy vizioneve ka të bëjë me filozofinë si « art i transfigurimit » i cili i rreket « transformimit të përhershëm të gjithë asaj që ne jemi ».

Marita Brčić Kuljiš

University of Split

Universiteti i Splitit

Is there a Right to Freedom of Movement?

Movement can be understood in different ways, but for the purposes of this presentation, we will start from the assumption that movement is the act or process of moving people or things from one place or position to another. In addition, movement is recognized as a fundamental human right and is included in the Universal Declaration of Human Rights (Article 13):

"Everyone has the right to freedom of movement and residence within the borders of each state"

Everyday historical practice shows us that specific aspects of human movement - migration - are not always recognized as aspects of the human right to movement. In this lecture, we will explore the existence of vagueness and paradox within the right to freedom movement itself. The vagueness and paradoxical nature of the right to movement is further enhanced if we consider that man is a being who is recognized and acknowledged as free, but, unlike other free/unfree living beings, is not able to freely practice the right to movement as a natural right.

A ka një të drejtë për lirinë e lëvizjes?

Lëvizja mund të kuptohet në mënyra të ndryshme, por për qëllimet e kësaj prezantimi, do të nisim nga supozimi se lëvizja është veprimi ose procesi i lëvizjes së njerëzve ose gjërave nga një vend ose pozicion në një tjetër. Përveç kësaj, lëvizja njihet si një të drejtë themelore e njeriut dhe është përfshirë në Deklaratën Universale të të Drejtave të Njeriut (Neni 13):

"Çdo person ka të drejtë për lirinë e lëvizjes dhe banimit brenda kufijve të secilit shtet"

Praktika historike e përditshme na tregon se aspektet specifike të lëvizjes së njeriut - migracioni - nuk njihen gjithmonë si aspekte të të drejtës themelore të lëvizjes së njeriut. Në këtë prezantim do të shqyrtojmë ekzistencën e paqartësisë dhe paradoksit brenda vetë lëvizjes për të drejtën për liri. Paqartësia dhe natyra paradoksale e së drejtës për lëvizje shtohet më tej nëse marrim parasysh se njeriu është një qenie që njihet si e lirë, por, ndryshe nga qeniet e tjera të gjalla të lira/jo të lira, nuk është në gjendje të ushtrojë lirisht të drejtën e lëvizjes si një e drejtë natyrore.

Ag Apolloni

Universiteti i Prishtinës

University of Pristina

Motion and frame in Apocalypse Now

This article deals with the issue of motion and frame in F. F. Coppola's *Apocalypse Now*. The motion here is seen in the philosophical aspect (Zeno's Aporia, the sanctity of motion according to Barthes), symbolic (the flow of the river) and technical (the change of frames), while the frame is analyzed according to the principles of the poetics of the pose, where the pose is the representative frame.

Through this analysis, it is intended to interpret the filmic image, insisting on the visual value as the dominant value of the film, which is a synthetic art with specific coding. Here, visual elements are interpreted as essential, while other elements are seen as complementary

Lëvizja dhe korniza te Apocalypse Now

Në këtë punim trajtohet çështja e lëvizjes (motion) dhe kornizës (frame) në filmin *Apocalypse Now* të F. F. Coppola-s. Lëvizja këtu shihet në aspektin filozofik (Aporia e Zenonit, shenjtëria e lëvizjes sipas Barthes-it), simbolik (rrjedha e lumit) dhe teknik (ndërrimi i fremave), kurse korniza analizohet sipas parimeve të poetikës së pozës, ku poza shihet si frem përfaqësues.

Nëpërmjet kësaj analize synohet të interpretohet imazhi filmik, duke insistuar në vlerën vizuale si vlerë dominante e filmit, i cili shihet si një art sintetik me kodim specifik. Këtu si esenciale interpretohen elementet vizuale, ndërsa elementet e tjera shihen si komplementare

Jan Defrančeski

University of Zagreb
Univerziteti i Zagrebit

**Rethinking Arne Næss' Gestalt Ontology:
Motion and the Law of Common Fate**

In his deep-ecological research, Arne Næss sometimes explicitly and often implicitly reflected on the fundamental principles of Gestalt psychology (i.e., proximity, similarity, continuity, connectedness, and closure). By believing that the whole (i.e., nature) is not just the sum of individual elements (i.e., living and non-living beings), Næss advocated a certain type of "gestalt ontology" – based on the principles of which he developed his environmental philosophy. The aim of this presentation is to rethink Arne Næss' gestalt ontology in relation to "motion" and the so-called "law of common fate".

**Rimendimi i 'Gestalt Ontology' të Arne Naess:
Lëvizja dhe Ligji i Common Fate**

Në studimet e tij mbi ekologjinë e thellë, Arne Naess ndonjëherë në mënyrë eksplicite dhe shpeshherë në formë implicite reflektoi mbi parimet fundamentale të 'Gestalt psychology' (i.e. afërsia, ngjashmëria, vazhdimësia, lidhshmëria). Duke besuar se tërësia (i.e. natyra) nuk është vetëm shuma e elementeve individuale (i.e. qenieve të gjalla dhe jo të gjalla), Naess advokoi një lloj të caktuar të 'gestalt ontology' – bazuar në parimet e së cilës ai zhvilloi filozofinë e tij të ambientit. Qëllimi i këtij prezentimi është të rimendojë 'gestalt ontology' në raport me 'lëvizjen' dhe të ashtuquajturin 'Ligji i Common Fate'

Bekim Baliqi

Universiteti i Prishtinës

University of Pristina

The philosophy of walking and reflections on nature and man

Since the ancient Greek peripatetic philosophers, walking has been considered more than mere physical activity, increasingly seen as an inner source of inspiration and individual and collective reflection. Thus, walking becomes a significant factor in various human cultures and activities. For instance, literature is inseparable from walking and describing in detail the cities, neighborhoods and places that the characters of the novels pass through. While the philosophy of Kant, Nietzsche or Henry David Thoreau cannot even be imagined without their continuous and regular walks. In this case, walking should not be understood only as a form of movement or a possibility of transportation, an act of physical exercise or improvement of health condition. But more as an opportunity for closer acquaintance with nature, with urban and rural spaces and a source of inspiration and philosophical reflection and life appreciation. Walking through the streets of the city during the 18th and 19th centuries has also been seen as a symbol of urban culture, what the French call 'flaneur'. While walking today, whether in cities or in nature, they take different forms and names, but their importance is only increasing, so much so that in the Japanese language there is the concept of 'Shinrin-yoku', which means the pleasure of hiking in the mountains or literally taking a bath in the forest. But why is walking important and what makes it special from a philosophical point of view? These will be some of the questions that I will try to answer in this discussion.

Filozofia e ecjes dhe reflektimit mbi natyrën dhe njeriun

Që nga filozofet peripatetik të Greqisë së lashtë, ecja është konsideruar më shumë sesa aktivitet fizik dhe gjithnjë e më shumë si burim i pashtershëm i frymëzimit dhe reflektimit individual e kolektiv. Kështu ecja shndërrohet në faktor të rëndësishëm në kultura dhe veprimtari të shumta e ndryshme njerëzore. Bie fjala, letërsia është thuaja e pandashme nga ecja edhe përshkrimi deri në detaje të qyteteve, lagjeve dhe vendeve të cilat personazhet e romaneve i përshkojnë. Ndërsa filozofia e Kantit, Nietsches apo e Henry David Thoreau as që mund të paramendohet pa ecjet e tyre të vazhdueshme e të rregullta. Me këtë rast, ecja nuk duhet nënkuptuar vetëm si trajte lëvizjeje apo mundësi transportimi, akt të ushtrimit fizik apo përmirësimi të gjendjes shëndetësore. Por më shumë si mundësi të njohjes më të afërt me natyrën, me hapësirat urbane e rurale dhe burim i frymëzimit dhe reflektimi filozofik dhe vlerësimit jetësor. Shëtitjet nëpër rrugët e qytetit gjatë shekujve XVIII dhe XIX janë parë edhe si simbol i kulturës urbane, atë që francezët e quajnë 'flaneur'. Ndërsa ecjet sot, qoftë në qytete apo në natyrë marrin formë dhe emërtime të ndryshme, por rëndësia e tyre veç sa vjen e shtohet, aq sa në gjuhën japoneze ekziston koncepti 'Shinrin-yoku' që d.m.th. kënaqësia e ecjes malore apo tekstualisht përthyer të bësh banje në pyll. Por, pse ecja ka rëndësi dhe çka e bën të veçantë në aspekt filozofik? Do të jeni disa nga pyetjet që do mundohem të përgjigjem me kumtese.

Albert Mecini

Universiteti i Prishtinës

University of Pristina

Sport as a constant of stabilization and social rehabilitation in a state of crisis

Nowadays, the variety of crises has produced a collective and social tension that puts individual subjects under indisputable pressure, regarding to their freedom of choice, desires and life opportunities. Faced with this fact, sport as an event, either at the local level or at the international level, plays a special role in stabilizing and temporarily rehabilitating the sense of solidarity, empathy and opportunities to see within a more motivating and hopeful perspective. All this mobilizing dimension should be seen in the form of the movement of social dynamics, their reorientation and the possibilities for change that can reproduce them.

Bringing back the debate on the concept of Ulrich Beck, and his idea on the "Risk Society", or the views of Bauman and Bordon on the state of crisis, as a result of the ever greater complexity of the modern world, and the consequences that it produces, sport should be seen as an opportunity and a functionalist narrative in the sense institutional stance, but also as a fluid and emotional in the sense of fulfilling the dimension of social harmony and functionality.

Through the theoretical contribution and examination of the practices that emerge from sports events, this paper will deal with the complex relationship of sport to social dynamics, problems and challenges, as well as the impact of sport in changing existing conditions, in terms of more optimistic interactive forms.

Sporti si konstantë stabilizimi dhe rehabilitimi social në gjendje të krizës

Shumëllojshmëria e krizave në ditët e sotme, ka prodhuar tension kolektiv dhe social që vë nën presion të padiskutueshëm subjektet individuale, liritë e tyre të zgjedhjes, dëshirave dhe mundësive jetësore. Përballë këtij fakti sporti si ngjarje, qoftë në nivel lokal, qoftë në nivel ndërkombëtar, luan një rol të veçantë në stabilizimin dhe rehabilitimin e përkohshëm të sensit të solidaritetit, empatisë, dëshirores dhe mundësive për të parë në kuadër të një perspektive më motivuese dhe shpresëdhënëse. I gjithë ky dimension mobilizues duhet të shihet në formën e lëvizjes së dinamikave sociale, riorientimit të tyre dhe mundësive për ndryshim që mund të riprodhojnë ato.

Në një kohë të rikthimit në debat të konceptit të Ulrich Beck, dhe idesë së tij mbi "Shoqërinë e rrezikut", Apo pikëpamjeve të Baumanit dhe Bordonit, mbi gjendjen e krizës si pasojë e kompleksitetit gjithnjë më të madh të botës moderne, dhe pasojave që prodhon ajo, sporti duhet të shihet si një mundësi dhe narrativë aq sa funksionaliste me orientim institucional, po aq edhe e karakterit fluid dhe emotiv në sensin e përmbushjes së dimensionit të harmonisë dhe funksionalitetit shoqëror.

Përmes kontributit teorik dhe shqyrtimit të praktikave që dalin nga ngjarjet sportive, në këtë punim do të trajtohet raporti kompleks i sportit, me dinamikat sociale përkitazi me ngjarjet shoqërore, problemet dhe sfidat, si dhe impakti i sportit në ndryshimit e gjendjeve ekzistuese, në drejtim të trajtave më optimiste ndërvepruese.

Arsim Canolli

Universiteti i Prishtinës
University of Pristina

**The Phenomenology of 'tfillim':
some ethnographic reflections on movement culture**

In this statement, I will present a reflection on the ethnographic concept of "tfillim", used in popular worldviews, as a premise to discuss the anthropological aspect of the movement, as a premise of change, revitalization of culture and society. This presentation is based on phenomenological effort to highlight, bracket, analyze and describe the intuitiveness of everyday behavior, or what is considered "traditional", which is integrated and embodied in the concept of "tfillimit", as a popular concept in the Albanian worldview. In this framework, "tfillimi" is analyzed as worldview and culture of the movement of the individual, group of society. Thus, the paper begins with the ethnographic description, which emerges from the phenomenological perspective, analyzes the multiplicity of worldviews of the concept in cultural practices and opens a discussion page on "tfillimin" as a concept between universality and cultural particularity.

**Fenomenologjia e tfillimit:
disa bubërrime etnografike mbi kulturën e lëvizjes**

Në këtë kumtesë do të paraqes një reflektim mbi konceptin etnografik të "tfillimit", të përdorur në botëkuptime popullore, si një premisë për të diskutuar për aspektin antropologjik të lëvizjes, si premisë e ndryshimit, rivitalizimit të kulturës dhe shoqërisë. Kumtesa bazohet mbi një përpjekje fenomenologjike, për ta nxjerr n'pah, për ta kllapëzuar, analizuar dhe përshkruar intuitivitetin e sjelljes së përditshme, apo asaj që konsiderohet "tradicionale", që përthehet e mishërohet në konceptin e tfillimit, si koncept popullor në botëkuptimin shqiptar. Në kuadër të kësaj "tfillimi" analizohet si botëkuptim e kulturë e lëvizjes së individit, grupit e shoqërisë. Kësisoj, kumtesa nisë me përshkrimin etnografik, që dalë nga perspektiva fenomenologjike, analizon shumësinë botëkuptimore të konceptit në praktikat kulturore dhe hapë një faqetinë diskutimi mbi tfillimin si koncept mes universalitetit dhe partikularitetit kulturor.

Adriana Anxhaku & Klara Sula

Universiteti i Tiranës

University of Tirana

The city like the state of its inhabitants in motion within public and private space

People in their lives structure the field of action in different ways, and many actions and movements that may seem inexplicable and unclear to us are better understood when we place them against the background of the environment in which they live, in this case that of their city. The city as the complex of opportunities for action and the physical and social space where we live, often models not only people's behavior but also their needs, desires, demands and even personal qualities. With its architecture, rules and institutions, the city constitutes not only the conditioning of some human actions but also the amplifier of some other actions fulfilling a dynamic exchange between people and the environment.

Work and free time are the most important parts of his daily life. Despite the fact that here I am talking about the postdictatorship albanian cities when people were allowed to move freely, some of the problems presented below may also apply to other cities in the wider region. The paperwork analyzes some phenomena of the movement of citizens that are related to their values and life quality in cities.

Qyteti si gjendja e banorëve të tij në lëvizje brenda hapësirës publike e private

Njerëzit në jetën e tyre e strukturojnë fushën e veprimit në mënyra të ndryshme, dhe shumë veprime e lëvizje që ne mund të na duken të pashpjegueshme dhe të paqarta kuptohen më mire kur i vendosim në sfondin e mjedisit ku ata jetojnë, në këtë rast atë të qytetit të tyre. Qyteti si tërësia e mundësive për veprim dhe hapësira fizike e shoqërore ku jetojmë, modelon shpesh here jo vetëm sjelljen e njerëzve por edhe nevojat, dëshirat, kërkesat e tyre deri dhe cilësitë personale. Me arkitekturën e tij, rregullat dhe institucionet qyteti përbën jo vetëm kushtëzuesin e disa veprimeve njerëzore por edhe përforcuesin e disa veprimeve të tjera duke përmbushur një shkëmbim dinamik ndërmjet njerëzve dhe mjedisit.

Puna dhe koha e lirë përbëjnë tre pjesët më të rëndësishme ku vërtitet kjo jetë e përditshme e tij. Pavarësisht se këtu po flas për qytetet shqiptare pas lejimit të lëvizjes së lirë të njerëzve me rënien e diktaturës, disa nga problemet e parashtruara më poshtë mund t'u përkasin edhe qyteteve të tjera të rajonit e më gjërë. Punimi analizon disa dukuri të lëvizjes së qytetarëve që lidhen me vlerat e tyre dhe cilënë e jetës në qytete.

Nick Huggett

University of Illinois, Chicago
Universiteti i Illinois, Çikago

Illusions are not what they seem

It is often claimed in debates concerning the nature of time that we have the experience of time 'passing'. Some take this experience as evidence of temporal passage in some strong sense (a sense going beyond the existence of different states of affairs at different times). Those denying such passage typically respond by arguing that the experience is illusory: it has the correct phenomenal character of a perception of time passing, but it not caused by the passage of time (since there is none). I argue here that this is the incorrect response: drawing on the science of perception, I aim to show that the relevant perceptions are veridical but, *inter alia*, of motion not passage – there is no illusion of passage (and no passage!), but rather a mistake regarding the object of the relevant experiences.

Iluzionet nuk janë ashtu siç duken

Shpesh në debatet lidhur me natyrën e kohës pretendohet se ne kemi përvojën e 'kalimit' të kohës. Disa e marrin këtë përvojë si dëshmi të kalimit të përkohshëm. Disa e interpretojnë këtë përvojë si dëshmi për kalimin temporal në një kuptim më të fortë (një kuptim që tejkalon thjesht ekzistencën e situatave të ndryshme në kohë të ndryshme). Ata që mohojnë një kalim të tillë përgjigjen tipikisht duke argumentuar se përvoja është iluzore: ka karakterin fenomenal të duhur të një perceptimi të kohës që kalon, por nuk është shkaktuar nga kalimi i kohës (pasi nuk ka). Unë argumentoj këtu se kjo është përgjigja e gabuar: duke u bazuar në shkencën e perceptimit, synoj të tregoj se perceptimet relevante janë të vërteta por, midis të tjerash, të lëvizjes dhe jo kalimit – nuk ka iluzion të kalimit (dhe as kalim!), por më tepër një gabim në lidhje me objektin e perceptimeve relevante.

